

האוניברסיטה
העברית
בירושלים
THE HEBREW
UNIVERSITY
OF JERUSALEM

כתיבה ומחקר במשפט (62121) - עבודה שנתית

הסכמה במשפט

מהו הדין החל על תנאי השימוש של החברה הפרטית "פנגו",
כאשר הם עולים כדי תנאי לשימוש ביישומון לצורך תשלום
אגרת חניה לרשות ציבורית, והאם הוא ראוי בהתאם לדיני
החוזים ולחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו?

מגישה: דנה אדלר

מתרגלת: גב' נגה כהן-סדיקלר

מספר מילים בגוף העבודה: 3500

מספר מילים בהערות שוליים תכניות: 218

תאריך הגשה: 08/05/2022

תוכן עניינים

3.....	מבוא
4.....	רקע מקדים
4.....	תשלום אגרת חניה
5.....	הדין הנוהג
5.....	"פנגו" כאמצעי לתשלום אגרת חניה
5.....	חוק החוזים האחידים
6.....	הזכות לפרטיות
8.....	דיון ביקורתי
8.....	תנאי השימוש של "פנגו" כחווה מחייב מול חברה פרטית, המתווכת בין האזרח לרשות ציבורית
9.....	היעדר חלופות והכרח השימוש ביישומון בפועל
9.....	תוקף ההסכמה
12.....	משפט משווה - ארצות הברית וקליפורניה
12.....	הזכות לפרטיות
13.....	חוזים אחידים
13.....	תוקף ההסכמה
14.....	הדין הרצוי
14.....	פרטיות בחוזים אחידים מקוונים
15.....	פיקוח חיצוני ויצירת חלופות
16.....	סיכום
17.....	ביבליוגרפיה

מבוא

בשנים האחרונות, אנו עדים להתפתחותן של "ערים חכמות": ערים המשתמשות בטכנולוגיות מידע ותקשורת, ככלי לשיפור איכות חיי התושבים ולהשגת מטרות חברתיות וכלכליות במרחב העירוני.¹ כחלק מכך, התפתח גם התחום של "תחבורה חכמה", המבוסס בין היתר על יישומים, המופעלים לרוב על ידי חברות פרטיות שמתווכות בין הרשות הציבורית לתושב. חברות אלו אוספות מידע אישי אודות המשתמשים, ומשתמשות בו לצרכים פנימיים וחיצוניים כאחד. כמו כן, קבלת השירות של חברות אלו, בדומה לשאר החברות המעניקות שירותים מקוונים, מותנה בכך שהמשתמשים יאשרו את תנאי השימוש ומדיניות פרטיות שלהן.

בעבודתי אבחן את הסדר החניה הקיים, תוך בחינת תנאי השימוש ומדיניות הפרטיות של חברת "פנגו", כמקרה בוחן לחוזה אחיד מקוון של חברה המספקת שירות ציבורי חיוני. כחלק מכך, אדון ביתרונותיו וחסרונותיו של החוזה האחיד ובהסדרת הזכות לפרטיות בעידן הדיגיטלי. בנוסף, אדון במתח שבין הרצון לעודד מסחר מקוון ולהנות מהיתרונות של חברה עשירה במידע, לבין הצורך להגן על זכויות התושבים בעיר הדיגיטלית המתפתחת, כשבעיקרן הזכות לפרטיות. לבסוף, אציג פתרונות שיאפשרו איזון נכון יותר בין מתחים אלו.³

¹ הרשות להגנת הפרטיות "המדריך להגנת הפרטיות לעיר החכמה" משרד המשפטים 6 (2020) https://www.gov.il/BlobFolder/news/smart_city_guide_2020/he/smart%20city%20guide%202020.pdf

² הרשות להגנת הפרטיות "היבטי פרטיות ביישומים (אפליקציות) לתשלום ותיקוף שימוש בשירותי תחבורה ציבורית – מסמך מדיניות" אתר משרד המשפטים 1 (9.7.2020) <https://www.gov.il>

³ הרשות להגנת הפרטיות "המדריך להגנת הפרטיות לעיר החכמה", לעיל ה"ש 1, בעמ' 1.

רקע מקדים

תשלום אגרת חניה

העלייה המתמדת ביחס כלי רכב פרטיים לאדם בישראל מהווה אתגר משמעותי מול היצע החניה המוגבל. לפיכך, בערים רבות החניה מותנית בתשלום לרשויות המקומיות, תוך הגבלת משך זמן החניה, לצורך עידוד תחלופה מהירה של חונים. בנוסף, תשלום עבור חניה מהווה מקור הכנסה עבור הרשויות.

בעיה זו אמנם מחמירה משנה לשנה,⁴ אך אינה חדשה. גם בעבר נעשה שימוש בשיטות שונות שנועדו להגביל את משך החניה ולגבות תשלום עבורה, ביניהן עמדות תשלום בסמוך לאזורי החניה ושימוש בכרטיסי חניה. התפתחות הטכנולוגיה והדיגיטציה מקדמת התהוות "ערים חכמות", שמשלבות שימוש בכלים חדשניים בתחומים שונים, תוך איסוף מידע וניתוחו באמצעות חיישנים, רשתות תקשורת ומערכות מתקדמות, במטרה לייעל תהליכים עירוניים ולשפר את חיי התושבים.⁵

כחלק מהתפתחויות אלו, פותחו יישומונים ייעודיים המאפשרים ביצוע תשלום אגרת חניה בנקל, באמצעות הטלפונים הסלולאריים. כיום, קיימות שתי חברות פרטיות המובילות בתחום זה: "פנגו" ו"סלופארק". היישומונים של חברות אלו מבוססים על איסוף מידע אישי וחיישני מיקום, המאפשרים זיהוי של מיקום החניה וההסדר הקבוע בו.

בשיח על איסוף מידע מתייחסים בעיקר לפלטפורמות של רשתות חברתיות מובהקות כמו פייסבוק, אולם אפילו יישומונים פרקטיים וממוקדים כמו פנגו אוספים מידע רב אודות משתמשיהם. המידע נאגר ומנותח באמצעות אלגוריתמי התאמה מתקדמים, שמצליבים במהירות בין פיסות מידע שונות ולומדים על המשתמשים יותר משהם משערים.⁶ עם זאת, זמינות המידע משרתת גם את המשתמשים, שכן היא מייעלת פעולות יומיומיות, כך שהמשתמשים מתפתים למסור פרטי מידע אישיים. הנגישות והזמינות של החברות למידע אישי של המשתמשים בשירותיהן מאתגרות את הזכות הבסיסית לפרטיות ואת אוטונומית הפרט,⁷ אשר נפגעות תוך הסכמה שאינה בהכרח מדעת.

⁴ כך ניתן לראות, שרק בשנת 2020 חל גידול של 2.9% בכלי הרכב הפרטיים ביחס לשנת 2019, שמשמעותו התווספות של כ-89 אלף כלי רכב לכבישים; "כלי רכב מנועיים בישראל בשנת 2020" הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (29.4.2021) https://www.cbs.gov.il/he/mediarelease/DocLib/2021/145/27_21_145b.pdf

⁵ רועי גולדשמידט "ערים חכמות" (הכנסת, מרכז המחקר והמידע 2016).

⁶ TARLETON GILLESPIE, *The relevance of algorithms: Essays on Communication, Materiality, and Society*, *in* MEDIA TECHNOLOGIES 167, 167 (Tarleton Gillespie, Pablo J. Boczkowski, Kirsten A. Foot eds., 2014).

⁷ מיכל לביא, *אחריות מתוכי תוכן לעולות ביטוי: הקשר חברתי, משפט וטכנולוגיה* 30 (2018).

הדין הנוהג

"פנגו" כאמצעי לתשלום אגרת חניה

חניה בצד שפת מדרכה הצבועה כחול-לבן מוגדרת כחניה בהסדר ומשתנה בין רשויות שונות, למשל בזמני החניה, בתשלום ובתעריפי החניה. כל עירייה רשאית לקבוע את תנאי החניה בחוק עזר עירוני משלה⁸, כשהתשלום עבור החניה יכול להיעשות על-פי הסדר שקבעה הרשות המקומית, או על-פי הסדר החניה הארצי.⁹ חניה בתשלום תסומן בשילוט מנחה, הכולל בין היתר פירוט אודות שעות החניה הכרוכות בתשלום, וכן על-ידי צביעת שפת המדרכה לפי הקבוע בחוק.¹⁰

מרכז השלטון המקומי הוא עמותה המאגדת ומייצגת את העיריות והמועצות המקומיות. החברה למשק כלכלי היא גוף פרטי וחברת בת של מרכז השלטון המקומי,¹¹ שנקבע כבעל הסמכות לקביעת הסדר חניה ארצי אחיד.¹² במסגרת זו, החברה למשק כלכלי פרסמה מכרז להסדרת חניה סלולרית¹³ לכלל הרשויות המקומיות.¹⁴ היועץ המשפטי לממשלה קבע שמאגר המידע של הסדר החניה יירשם בבעלות החברה למשק כלכלי, בעוד שהזכיון רק יחזיק בו,¹⁵ וכן אסר על שימוש במאגר המידע על-ידי הזכיון לשם הצעת כל שירות אחר שאינו שירות הסדר החניה הארצי האחיד.¹⁶

חברת מילגם, המפעילה את "פנגו", זכתה במכרז ובמשך שמונה שנים שירות החניה המקוון של פנגו ניתן מתוקף חוזה זה, ובכפוף להסדר החניה הארצי. לאחר שמונה שנים, בשנת 2015, בית-המשפט העליון ביטל את החוזה הארצי עם פנגו, שהחלה לפעול ישירות מול הרשויות המקומיות, בהתאם להסדרי התשלום שלהן.¹⁷ החלטה זו הרחיבה את האוטונומיה של פנגו בשימוש במאגר המידע הנאסף.

חוק החוזים האחידים

בחוזה אחיד, או חוזה סטנדרטי, התנאים נקבעים על-ידי אחד הצדדים, לשם התקשרויות חוזיות המתוכננות עם אנשים בלתי מסוימים במספרם או בזהותם.¹⁸ מטרת החוזים האחידים לאפשר התקשרות ספק מרכזי עם לקוחות רבים ללא ניהול משא ומתן פרטני. הליך כזה חוסך לצדדים זמן, מאמץ והוצאות רבות.¹⁹ כתיבת החוזה על-ידי צד אחד, שהוא הספק, ללא אפשרות לניהול משא

⁸ הסמכות לחקיקת חוקי עזר עירוניים נעשית מכוחם של ס' 77 לפקודת התעבורה [נוסח חדש] וס' 250–251 לפקודת העיריות [נוסח חדש].

⁹ אורי טל חנייה בתשלום ברשויות המקומיות (הכנסת, מרכז מחקר ומידע 2007).

¹⁰ ס' 817 לתקנות והנחיות להצבת תמרורים, התשע"א–2020.

¹¹ החברה למשק וכלכלה של השלטון המקומי בע"מ [#/https://www.mashcal.co.il](https://www.mashcal.co.il)

¹² ס' 70 לפקודת התעבורה [נוסח חדש].

¹³ ראו הכתוב ליד ה"ש 9 לעיל.

¹⁴ עת"מ (מנהליים ת"א) 73196-12-18 פנגו פיי אנד גו בע"מ נ' מרכז השלטון המקומי, בפס' 2 (נבו 31.12.2018).

¹⁵ שם, בפס' 42.

¹⁶ שם, בפס' ג.4.

¹⁷ יוסי ניסן "העליון קבע: פנגו תסגור הסכמים ישירים מול הרשויות המקומיות" גלובס (13.5.2015)

<https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001036350>

¹⁸ ס' 2 לחוק החוזים האחידים, התשמ"ג–1982.

¹⁹ סיני דויטש "חוק החוזים האחידים: כישלון ולקחים לעתיד" מחקרי משפט א 62, 63 (התש"ס).

ומתן אודות תנאיו, מעניקה לו כוח רב ויתרון משמעותי ביחס ללקוחותיו. בנוסף, חוזים מסוג זה מנוסחים לרוב בשפה משפטית, כך שהלקוח הממוצע מתקשה בהבנת משמעויות ההתקשרות לעומקן.²⁰

העידן הדיגיטלי מאיץ את התפתחות המסחר האלקטרוני. הקלות והזמינות בהן ניתן לבצע עסקאות ברחבי העולם מעודדות ספקים וצרכנים לבצע מסחר מקוון.²¹ מגמה זו מביאה לעלייה ניכרת בשימוש בחוזים אחידים ברחבי האינטרנט, ביניהם חוזה ההתקשרות עם חברת "פנגו". החוזים האחידים מספקים מענה על הצורך לבצע עסקאות במהירות, תוך צמצום והפשטת הפרוצדורות הבירוקרטיות.

כל ספק מחויב על-פי חוק לאפשר לצרכן לעיין בחוזה לפני ההתקשרות ולמסור לו עותק ממנו לאחר החתימה.²² כך נוצרו "תנאי השימוש", חוזי הקלקה המהווים חוזה סטנדרטי מקוון, הכוללים פרק המסדיר את מדיניות הפרטיות. התקשרות בחוזה כזה תיעשה על-ידי הקשה בודדת על משבצת אישור, כהסכמה לתנאי השימוש ולמדיניות הפרטיות, מבלי שהלקוח מחויב אפילו לפתוח את החוזה. פרקטיקה זו מיושמת גם בחוזה ההתקשרות מול פנגו.

חוק החוזים האחידים נחקק במטרה להגן על הלקוח מפני תנאים מקפחים בחוזה ולגשר על פערי הכוחות, המיומנות, המידע וכושר המיקוח בין הצדדים.²³ כחלק מכך, מוגדרות בו חזקות לתנאים מקפחים, שדינם לעבור תיקון או להתבטל.²⁴ בנוסף, החוק מגדיר ערכאה מיוחדת שאמונה על הדיון בחוזים אחידים,²⁵ ותפקידה לאתר תנאים מקפחים מראש²⁶ ובדיעבד.²⁷ הגנה על הלקוח בחוזים אחידים עולה גם מעקרון הפרשנות כנגד המנסח, לפיו במקרים בהם חוזה ניתן לפרשנויות שונות, המקיימים במידה שווה את התכלית הסובייקטיבית של החוזה, יש לבחור בפרשנות שמרעה עם המנסח.²⁸

הזכות לפרטיות

הזכות לפרטיות עוגנה לראשונה בחוק הגנת הפרטיות,²⁹ העוסק בהסדרת סוגיית הפרטיות של האזרח ומפרט מהי פגיעה בה. ככלל, החוק אינו מאפשר פגיעה בפרטיותו של אדם ללא הסכמתו, בין אם מדעת, במפורש או מכללא.³⁰ במהלך השנים נקבעו תקנות רבות המתמקדות בתחומים שונים בנושא הפרטיות, מתוקף חוק הגנת הפרטיות,³¹ ביניהן תקנות הגנת הפרטיות (אבטחת

²⁰ שם.

²¹ שמואל בכר וטל ז'ירסקי "על הסדרה ראויה של חוזים צרכניים מקוונים: בין קידום המסחר המקוון להגנת הצרכן" **מחקרי משפט** כה 431, 433 (2009).

²² ס' 5(ב) לחוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981.

²³ דברי הסבר להצעת חוק החוזים האחידים, התשמ"ב-1981, ה"ח 28, 28-29.

²⁴ ס' 3 לחוק החוזים האחידים.

²⁵ שם, בס' 6.

²⁶ שם, בפרק ג'.

²⁷ שם, בפרק ד'.

²⁸ ס' 1(ב)25(1) לחוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973.

²⁹ חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981.

³⁰ ס' 3 לחוק הגנת הפרטיות.

³¹ שם, בס' 36.

מידע),³² שמטרתן לקיים בקרה על מאגרי מידע, למנוע דליפת מידע אישי, שימוש או העתקה של גורמים שאינם מורשים לכך.³³ בשנת 1992, בעקבות המהפכה החוקתית,³⁴ הזכות לפרטיות עוגנה גם בזכות מנויה בחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו,³⁵ ועל כן קיבלה מעמד נורמטיבי עליון.

ההתפתחויות הטכנולוגיות מביאות לכך שמידע מופץ בקלות ובמהירות. בנוסף, הן יוצרות אתגרים קונקרטיים לזכויות משפטיות,³⁶ ביניהן הזכות לפרטיות. במטרה להתאים את החוק למציאות המתפתחת תדיר, חוק הגנת הפרטיות תוקן מספר פעמים. כחלק מכך, התווסף לחוק הגנת הפרטיות פרק נפרד המתייחס באופן ספציפי להגנת הפרטיות במאגרי מידע ודיוור ישיר, ומחייב שקיפות מלאה ביחס למטרות איסוף המידע.³⁷ בנוסף, רק בשנה האחרונה הועלו שמונה הצעות לתיקון החוק.³⁸

תחומי הזכות לפרטיות מתייחסים לעניינים של הפרט, אותם הוא זכאי לשמור לעצמו, והפצתם בפומבי תתאפשר רק בהסכמתו.³⁹ למרות ששמירה על פרטיות האדם נתפסת באופן אינטואיטיבי כבסיסית וחיונית, היא אינה מוגדרת באופן מפורש בחוק, והגדרתה נותרת פעמים רבות עמומה ונתונה לפרשנות סובייקטיבית. זאת, בעיקר בהיותה תלויה בגורמים חיצוניים דינמיים כגון זמן, חברה, תרבות וטכנולוגיה.⁴⁰ בנוסף, פעמים רבות הזכות לפרטיות מתנגשת עם אינטרסים אחרים, כמו שמירה על חופש המידע או שיקולי שוק ויעילות. חופש המידע היא זכות הנגזרת מחופש הביטוי, ונחשבת בפסיקה כזכות חוקתית שאינה מנויה.⁴¹ לפיכך, הגנה על הזכות לפרטיות צריכה להיעשות תוך איזון בין שתי זכויות חוקתיות, ותוך התאמות חוזרות למציאות המשתנה.

³² תקנות הגנת הפרטיות (אבטחת מידע), התשע"ז–2017.

³³ "אבטחת המידע והגנת הפרטיות ברשויות המקומיות ובתאגידים העירוניים" **DataWatch** (21.10.2021) [/https://www.datawatch.co.il/2021/10/21/local-municipality](https://www.datawatch.co.il/2021/10/21/local-municipality)

³⁴ המהפכה החוקתית בישראל החלה בשנת 1992, בעקבות חקיקתם של שני חוקי יסוד העוסקים בזכויות האדם: חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו וחוק-יסוד: חופש העיסוק. מהפכה זו הביאה להגבלת סמכות המחוקק לפגוע בזכויות אדם בחקיקה רגילה; יהושוע שופמן "1992 - המהפכה החוקתית" **משרד המשפטים** (28.3.2019) https://www.gov.il/he/Departments/publications/reports/roots_1992_1

³⁵ ס' 7 לחוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו.

³⁶ ראו הכתוב ליד ה"ש 7 לעיל.

³⁷ פרק ב' לחוק הגנת הפרטיות.

³⁸ "מאגר החקיקה הלאומי" **אתר הכנסת** <https://main.knesset.gov.il/Activity/Legislation/Laws>

³⁹ דברי הסבר להצעת חוק הגנת הפרטיות, התש"ם–1980, ה"ח 206.

⁴⁰ מיכאל בירנהק **מרחב פרטי: הזכות לפרטיות בין משפט לטכנולוגיה** פרק א' 35 (התשע"א).

⁴¹ עע"ם 10845/06 **שידורי קשת בע"מ נ' הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו**, בפס' 74 לפסק הדין של השופט דנצינגר (נבו) 11.11.2008.

דיון ביקורתי

תנאי השימוש של "פנגו" כחוזה מחייב מול חברה פרטית, המתווכת בין האזרח לרשות ציבורית
דרישה להסכמה לתנאי השימוש של פנגו כחברה פרטית, כתנאי לתשלום אגרת חניה לרשויות המקומיות כרשויות ציבוריות כפי שהחוק מחייב, עלולה להיות בעייתית. דוגמה מובהקת לכך היא מדיניות הפרטיות בתנאי השימוש, המאפשרת פגיעה בפרטיות המשתמשים על-ידי איסוף מידע אישי אודותם ושיתופו עם צדדים שלישיים ככל שחברת פנגו תמצא לנכון.

פנגו מנהלת מאגר מידע הכולל מידע אישי ומזהה של כלל לקוחותיה, כדוגמת שם, כתובת, דרכי התקשרות, מספרי טלפון ורכב ועיר מגורים.⁴² נאספים גם נתונים כמו מיקום גיאוגרפי, היסטוריית שימוש, מזהים מקוונים וכתובת IP של המכשיר בו נעשה שימוש.⁴³

הסכמה למדיניות הפרטיות של פנגו מהווה אישור לא רק לאיסוף מידע אישי, אלא גם למסירתו לצדדים שלישיים. מסירת המידע לרשויות המקומיות או לחניונים המשתתפים בהסדר, נחוצה בין היתר בכדי לאפשר בדיקת הפעלת חניה על-ידי פקחים, בדיקת זכאות להנחת תושב, דו"חות חניה, תשלום בחניונים באמצעות פנגו. בנוסף, פנגו שומרת לעצמה את הזכות להשתמש במידע השמור במאגר המידע להליכים משפטיים. אם כן, העברת המידע לצדדים שלישיים אלו היא לגיטימית, בהיותה הכרחית.

עם זאת, פנגו קובעת כי מותר לה לחלוק מידע אישי "עם צדדים שלישיים אשר מספקים עבורנו שירותים (סיוע שיווקי, מעקב, [...]) וכו'".⁴⁴ הסעיף אינו מפורט דיו, לוקה בעמימות ומעלה חשש שיעשה שימוש במידע למטרות זרות. זאת, משום שפנגו אינה מתחייבת על רשימה ידועה מראש ובכך מתנהלת שלא בשקיפות מלאה. יתירה מזאת, פנגו מצהירה שאינה אחראית לכל שימוש שיעשה בהמשך במידע שהעבירה.

בסימן א' לחוק הגנת הפרטיות, העוסק במאגרי מידע, נקבע שלא יעשה שימוש בנתוני המאגר אלא למטרה שלשמה הוא הוקם.⁴⁵ כיום, פנגו מגדירה עצמה כחברה שמטרתה לספק שירותים בתחום התחבורה החכמה,⁴⁶ אך במקור הוקמה לשם מתן שירותי חניה באופן מקוון. רק לאחר סיום החוזה עם החברה למשק כלכלי פנגו החלה לספק שירותים נוספים, כגון תשלום בתחנות דלק ובתחבורה הציבורית.⁴⁷ כלומר, פנגו משתמשת במידע שנאסף לטובת מטרות חדשות, עסקיות או פנימיות, ביניהן מטרות שיווקיות ומעקב, שאינן קשורות באופן ישיר למטרה לשמה הוקם המאגר. מנגד, פנגו מספקת את שירותיה בחינם, והמודל הכלכלי שלה מבוסס על התקשרויות עסקיות עם צדדים שלישיים, תוך ניצול מאגר המידע שברשותה, כדי שתוכל להבטיח את המשך קיומה.

⁴² "תנאי שימוש פנגו: מעודכן ליום 10/11/2020" פנגו <https://www.pango.co.il/terms-of-use>

⁴³ כוללים את המספר הסידורי של המכשיר הסלולרי (IMEI) ו-Android ID.

⁴⁴ "מדיניות פרטיות פנגו" פנגו <https://www.pango.co.il/privacy-policy>

⁴⁵ ס' 8(ב) לחוק הגנת הפרטיות.

⁴⁶ פנגו <https://www.pango.co.il/about>

⁴⁷ אודי עציון "פנגו - כבר מזמן לא רק אפליקציית תשלומים על חנייה" כלכליסט (10.11.2020).

יש לציין שפגגו פועלת במידת מה לצמצום הפגיעה בפרטיות לקוחותיה, בכך שמאפשרת לבחור אם לשתף את מיקומם תמיד, אף פעם, או רק בעת השימוש ביישומון. פגגו מבהירה שלא תוכל לספק שירותים מסוימים ללא מידע מלא, אך מאפשרת שימוש בשירותיה הבסיסיים. בנוסף, שימוש בנתונים שנאספו לצרכים פנימיים או עסקיים ייעשה לאחר התממתו במקרים מסוימים, כדי שלא ניתן יהיה לקשרם למשתמש מסוים.

היעדר חלופות והכרח השימוש ביישומון בפועל

בעבר, דרך נפוצה לתשלום עבור חניה הייתה באמצעות מדחנים, מתקני תשלום שהוצבו באזור החניה. כיום, פריסת המדחנים הצטמצמה כמעט לחלוטין, כך שלרוב לא ניתן לשלם בדרך זו.

בנוסף, עד לאחרונה ניתן היה לשלם עבור חניה באמצעות כרטיס חניה נטען של חברת "איזי-פארק", כזכיינית של החברה למשק כלכלי. כרטיס החניה הנטען הוא מכשיר אלקטרוני המונה את משך החניה, ומוצמד לחלון הרכב. החברה למשק כלכלי קבעה שהחל משנת 2021 לא ניתן יהיה לבצע טעינה של כרטיסי החניה, ובכך בוטלה דרך תשלום זו.⁴⁸ גם האפשרות לשלם באמצעות כרטיסי חניה שהוצמדו לשמשה בוטלה, בעיקר משיקולי יעילות.⁴⁹

פגגו מספקת שירות גם דרך אתר האינטרנט או באמצעות שיחת טלפון, כאשר גם דרכים אלו מחייבות הסכמה לתנאי השימוש של החברה. בנוסף, קיימות חברות פרטיות אחרות המספקות שירותי חניה בתשלום. בדומה לפגגו, קבלת השירות מותנה בהסכמה לתנאי השימוש, המהווים חוזה מחייב סטנדרטי בעל תנאים דומים, כך שאינם מהווים חלופה אמיתית. בנוסף, לא סביר לצפות מאדם המעוניין לרכוש מוצר יחיד לערוך בדיקה השוואתית עם חוזים של ספקים אחרים.⁵⁰

למעשה, האפשרות היחידה לשלם עבור חניה היא באמצעות שירותי חברות פרטיות כמו פגגו.⁵¹ ביטול החלופות הביאו לכך שבפועל בלתי אפשרי להימנע מהסכמה לתנאי השימוש של חברות פרטיות. נוצרה מציאות אבסורדית, בה אדם המעוניין לעמוד בחובתו האזרחית כלפי רשות ציבורית מחויב למסור את פרטיו האישיים לחברות פרטיות. מדובר למעשה בלקוחות שבויים, ללא אלטרנטיבה לקבלת השירות הציבורי וללא יכולת להימנע מאיסוף מידע אודותם,⁵² המשלמים מחיר יקר של פגיעה בפרטיותם.⁵³

תוקף ההסכמה

פגגו מחייבת את משתמשיה להסכים לתנאי השימוש, המהווים חוזה משפטי מחייב, כתנאי לשימוש ביישומון ולקבלת שירות.⁵⁴ בטרם ההסכמה לתנאי השימוש, השקולה לחתימה על חוזה, מצופה מלקוחותיה לקרוא מסמכים ארוכים ומסועפים, המנוסחים בשפה משפטית מסורבלת שאינה

⁴⁸ איזי-פארק <https://www.easypark.co.il>

⁴⁹ "ב-2011: נפרדים מכרטיסי החניה מנייר בתל-אביב" Ynet (1.6.2010) <https://www.ynet.co.il/articles>

⁵⁰ ראו הכתוב ליד ה"ש 19 לעיל.

⁵¹ כשבעיקרם יישומון "סלופארק".

⁵² הרשות להגנת הפרטיות "פרטיות העתיד: פרק הבכורה" פודקאסט פרטיות העתיד (21:47 (15.1.2019)

<https://podcasts.apple.com/il/podcast>

⁵³ ראו הכתוב ליד ה"ש 2 לעיל.

⁵⁴ ראו הכתוב ליד ה"ש 42 לעיל.

נגישה לאדם הממוצע.⁵⁵ חוזה זה הוא אחיד, כשללקוח אין כל השפעה על תוכן סעיפיו ועליו להסכים לחוזה בכללותו או לוותר על קבלת השירות. קריאת החוזה והבנת משמעויותיו לעומקן תדרוש מהלקוח משאבים וזמן רב,⁵⁶ בעוד שהתועלת שבקריאתם אפסית.

נוסף על כך, מחקרים מראים שרוב האנשים נוטים שלא לקרוא ולבחון את תנאי השימוש ומדיניות הפרטיות ומעדיפים להצטרף לשירות בהקלטה מהירה. יתר המשתמשים מסתפקים ברפרוף חסר ערך על התנאים,⁵⁷ וככלל קריאת מדיניות הפרטיות ותנאי השירות נתפסת אצל המשתמשים כמטרד.⁵⁸

עוד עולה ממחקרים כי למרות שהמידע האישי מועבר תוך הסכמה מלאה, קיים פער משמעותי בין כוונתם והצהרותיהם של הצרכנים לחשוף מידע אישי, לבין התנהגותם בפועל. כלומר, נוצר מעין פרדוקס פרטיות, לפיו אנשים נוטים לחשוף יותר מידע ממה שהצהירו שבכוונתם לחשוף.⁵⁹ זאת, בטענה שאין להם מה להסתיר. נראה שהצרכנים אינם פועלים תוך ראייה רחבה של התמונה הגדולה, כך שהם מתפתים למסור פרטי מידע אישיים רבים, ומחזיקים באשליה של אנונימיות בתוך שפע המידע הקיים.⁶⁰ בנוסף, לקוחות רבים אינם מודעים לתוקף החוזי המחייב של תנאי השימוש.⁶¹ נראה שמרבית הלקוחות אינם מסוגלים או מנסים להבין את המשמעויות הנגזרות מהסכמה לתנאי השימוש, כך שאינם ערים להשלכות האפשריות.⁶²

חוק הגנת הפרטיות קובע שלא ניתן לפגוע בפרטיותו של אדם ללא הסכמתו,⁶³ ומגדיר שהסכמה יכולה להיות מדעת, במפורש או מכללא.⁶⁴ כלומר, די שהסכמה תשתמע בכדי לאפשר פגיעה בפרטיותו של אדם. באופן כזה, הקלקה על אישור תנאי השימוש מהווה אישור מספק לפגיעה

⁵⁵ ראו הכתוב ליד ה"ש 19 לעיל.

⁵⁶ למעשה, קריאת מדיניות הפרטיות של כל האתרים שהאמריקאי הממוצע מבקר בהם בשנה תדרוש ממנו כ-201 שעות עבודה, כאשר הערך של הזמן שיושקע מוערך על כ-\$3,534 בשנה לכל משתמש אינטרנט;

Aleecia M. McDonald and Lorrie Faith Cranor, *The Cost of Reading Privacy Policies*, 4 I/S: A JOURNAL OF LAW AND POLICY FOR THE INFORMATION SOCIETY 1, 19 (2008).

⁵⁷ במחקר שנערך נמצא כי 93% מהנבדקים הסכימו לתנאי השימוש של רשת חברתית פיקטיבית, בעלת תנאים לא סבירים. כמו כן, 97% מהאנשים הסכימו למדיניות הפרטיות, כאשר 74% ויתרו על קריאת התנאים ובחרו ב"הצטרפות מהירה", והיתר קראו את מדיניות הפרטיות בזמן ממוצע של 73 שניות. זאת, בעוד שהזמן המוערך לקריאת המדיניות הוא כחצי שעה;

Jonathan A. Obar & Anne Oeldorf-Hirsch, *The Biggest Lie on the Internet: Ignoring the Privacy Policies and Terms of Service Policies of Social Networking Services*, 23 INFORMATION, COMMUNICATION & SOCIETY 1, 2 (2018).

⁵⁸ שם.

Patricia A. Norberg, Daniel R. Horne & David A. Horne, *The privacy paradox: Personal information disclosure intentions versus behaviors*, 41(1) JOURNAL OF CONSUMER AFFAIRS 100, 100 (2007).

⁶⁰ בירנהק, לעיל ה"ש 40, בעמ' 49.

⁶¹ בכר וזירסקי, לעיל ה"ש 21, בעמ' 339-340.

⁶² ראו הכתוב ליד ה"ש 19 לעיל.

⁶³ ס' 1 לחוק הגנת הפרטיות.

⁶⁴ שם, בס' 3.

בפרטיותם של המשתמשים, גם מבלי לפתוח את קובץ החוזה. נראה אפוא, שהאפשרות לפגוע בזכות לפרטיות, שהיא זכות חוקתית, מתאפשרת בקלות יתרה.

סעיף נוסף במדיניות הפרטיות של פנגו מאפשר לה לשנות את תוכנו על-פי שיקול דעתה הבלעדי, ללא התחייבות להודיע על כך, אלא אם מדובר בשינויים שישפיעו באופן משמעותי על זכויות הלקוח. פנגו מצהירה שעצם המשך השימוש בשירותיה יהווה הסכם לתנאים החדשים, כך שקיבול תנאים אלו יכול להיעשות בהתנהגות בלבד.⁶⁵ תנאי זה עשוי להיחשב כתנאי מקפח, משום שהוא שקול להצהרת הלקוח על מעשה שעשה או על מודעותו לעניין מסוים.⁶⁶ בנוסף, חוק החוזים קובע שבקיבול דרך התנהגות נדרשת גמירות דעת,⁶⁷ המעידה על רמת מודעות מסוימת. לפיכך, תוקפו של סעיף זה בחוזה מוטל בספק, בהתחשב בכך שלרוב הלקוחות אינם מודעים להחלת השינויים.

אל מול האינטרס להגן על הצרכן עולה האינטרס לקידום המסחר המקוון.⁶⁸ חברות גדולות כמו פנגו מבצעות מספר רב של התקשרויות חוזיות ביום. הדרך המעשית היחידה להתקשרות המונית כזו היא באמצעות חוזה סטנדרטי. ממחויבותן של חברות אלו להציג את תנאי השימוש באופן גלוי ולספק את שירותיהן רק לאחר הסכמה לתנאים אלו, אך לא ניתן לצפות מהן לוודא שכל לקוח קרא אותם בקפידה.

⁶⁵ ס' 6 לחוק החוזים (חלק כללי).

⁶⁶ ס' 4(12) לחוק החוזים האחידים.

⁶⁷ ראו הכתוב ליד ה"ש 64 לעיל.

⁶⁸ בכר וז'רסקי, לעיל ה"ש 21, בעמ' 447.

משפט משווה - ארצות הברית וקליפורניה

הזכות לפרטיות

מדינות רבות מעגנות את השמירה על הזכות לפרטיות בחקיקה בדרכים שונות, וחלקן אף מגדירות אותה כזכות חוקתית. הזכות לפרטיות אינה מוזכרת מפורשות בחוקת ארצות הברית. עם זאת, ניתן להתייחס לזכות לפרטיות כזכות חוקתית שאינה מנויה, בהתאם לתיקון התשיעי לחוקה.⁶⁹ הזכות לפרטיות אינה מצוינת במפורש גם בחוקת קליפורניה.⁷⁰

עם זאת, החוק בקליפורניה מתייחס בהרחבה להגנה על הפרטיות בכלל ובמרחב המקוון בפרט. למעשה, עד שנת 2018 נחקקו שלושה חוקים שונים ותקנה, שמטרתם הסדרת השמירה על הזכות לפרטיות באינטרנט: חוק הגנת הפרטיות המקוונת של קליפורניה, חוק הגנת הפרטיות המקוונת של ילדים, חוק העוסק בהסדרת הפרטיות במוסדות פיננסיים ותקנת הגנת מידע כללית.⁷¹ בשנת 2018, קליפורניה התקדמה בתהליך הרגולציה של הזכות לפרטיות, ונחקק חוק פרטיות הצרכן של קליפורניה.⁷² מדובר ברגולציה רחבת היקף, המקבילה לרגולציית הגנת הפרטיות האירופאית,⁷³ כאשר שתיהן מתמקדות בהגנה על מידע אישי.⁷⁴ חוק פרטיות הצרכן של קליפורניה מקנה לצרכן את הזכות לראות ולדעת איזה מידע נאסף אודותיו ומה השימוש שנעשה בו,⁷⁵ כמו גם רשימה מלאה של צדדים שלישיים שהמידע שלו הועבר אליהם.⁷⁶

החוק הישראלי אמנם מתייחס להגנה על הפרטיות במאגרי מידע,⁷⁷ אך עוסק בעיקר בקביעת דרישות בתחום אבטחת המידע החלות על בעלים, מנהלים ומחזיקים של מאגרי מידע,⁷⁸ ולא בזכויות הצרכן לגישה ישירה למאגר המידע.

U.S. CONST. amend. IX.⁶⁹

CALIFORNIA CONST.⁷⁰

Data Privacy Policy: What It Is & Why You Need One, Twilio segment, <https://segment.com/resources>.⁷¹

California Consumer Privacy Act 2018.⁷²

General Data Protection Regulation 2016.⁷³

⁷⁴ חוק פרטיות הצרכן של קליפורניה, בדומה לחקיקה האירופאית, מחייב כל חברה המבצעת סחר מקוון עם אזרחי קליפורניה לציית לאמור בהם. לפיכך, למרות שתחום זה לא הוסדר באופן רשמי בישראל, בפועל תנאי השימוש של חברות ישראליות רבות מתאימים את עצמם לקבוע בחוקים אלו, לפחות באופן חלקי.

Department of Justice *California Consumer Privacy Act (CCPA) FACT SHEET*, State of California,⁷⁵ https://oag.ca.gov/system/files/attachments/press_releases/CCPA.

SB 1121 California Consumer Privacy Act § 3.⁷⁶

⁷⁷ פרק ב' לחוק הגנת הפרטיות.

⁷⁸ מבקר המדינה אבטחת מידע והגנת הפרטיות ברשויות המקומיות דוח ביקורת שנתי 669 (2019).

חוזים אחידים

בשונה מחוק החוזים האחידים הישראלי, הקובע בין היתר תנאים מקפחים ברורים, בארצות הברית לא קיימת חקיקה בנושא זה, ובית המשפט בוחן תנאים מקפחים בהתבסס על עקרונות המשפט המקובל ודיני היושר בלבד.⁷⁹ ישנן מספר דוקטרינות, כמו גם סעיפים בדיני החוזים, המאפשרים לבית המשפט לבטל חוזה באופן מלא או חלקי אם תנאי בו עשוי להביא לתוצאה הנוגדת את דיני היושר. לדוגמה, דוקטרינת אי-המצפוניות קובעת שבית המשפט רשאי שלא לאכוף תנאי בחוזה המאפשר ניצול לרעה של אחד הצדדים.⁸⁰

דוגמה לכך עולה בפסק דין שניתן בארצות הברית, המתייחס לסוגיית שינוי חוזה מקוון על ידי חברה המעניקה שירותים מקוונים, ללא מתן הודעה ללקוחותיה.⁸¹ בדומה לחוזה של פנגו, החברה טענה שהאחריות להתעדכן בשינויים בחוזה מוטלת על הלקוחות, ושהמשך שימוש בשירותי החברה שקולה להסכמה. בית המשפט העליון קבע שהלקוח אינו מחויב לחוזה החדש, ופסל תנאים נוספים בו, תנאים שבחוק הישראלי נחשבים כמקפחים.

פערי הכוחות בין הצדדים בחוזה אחיד מחייבים הסדרה ברורה וקונקרטית, בדגש על הגדרת תנאים מקפחים, כפי שנעשתה בישראל. אמנם מהפסיקה שלעיל עולה כי קיימת אכיפה נגד תנאים מקפחים, אך חקיקה מפורשת בנושא זה, כמו שקיימת בישראל, מדגישה בפני ספקים את חשיבות זכויות הלקוחות בחוזים אחידים, מספקת כללי פעולה ברורים ובכך תורמת להתרעה מפני ניצול לרעה של לקוחות.

תוקף ההסכמה

דוקטרינת חובת הקריאה היא אבן יסוד בדיני החוזים בארצות הברית, הקובעת שצד לחוזה מחויב לתנאיו, בין אם קרא אותו ובין אם לאו.⁸² זאת, בכדי להבטיח את התחייבותו להתקשרות חוזית.⁸³ דוקטרינה זו מאותגרת בעקבות השימוש בחוזים אחידים בעידן של שיווק המוני ומסחר מקוון, כאשר פעמים רבות הצרכן אינו מבין שמצופה ממנו לקרוא את החוזה.⁸⁴

בפסק דין מהשנה האחרונה, בית המשפט בקליפורניה קבע שדי שצד לחוזה יסכים לתנאי השימוש באמצעות ביצוע פעולה ממנה ניתן להסיק הסכמה, בכדי שהחוזה יהיה מחייב.⁸⁵ זאת, למרות שהחוזה הנדון הביא לפגיעות בוטות בפרטיות משתמשי שירותי החברה. לפיכך, עולה כי דוקטרינת חובת הקריאה נותרת יציבה על אף התמורות הטכנולוגיות.

מכאן, שבדומה לדין הישראלי גם הדין בקליפורניה נותן לגיטימציה להסכמה משתמעת, תוך מתן תוקף חוזי מחייב להתקשרות בחוזה על ידי הקלקה או באמצעות התנהגות בלבד.

⁷⁹ נתי פרלמן "תנאים מקפחים בחוזים אחידים -סקירה משווה-" **אתר הכנסת** 18 (13.11.2012)

<https://fs.knesset.gov.il/globaldocs/MMM/>

⁸⁰ *Unconscionability*, Legal Information Institute - Cornell University, <https://www.law.cornell.edu/wex>.

⁸¹ *Douglas v. United States Dist. Court*, 495 F.3d 1062 (9th Cir. 2007).

⁸² Uri Benoliel & Shmuel I. Becher, *The Duty to Read the Unreadable*, 60 B.C. L. REV. 2255, 2256 (2019).

⁸³ John D. Calamari, *duty to read--A Changing Concept*, 43 FORDHAM L. REV. 341, 341 (1974).

⁸⁴ שם, בעמ' 361.

⁸⁵ *Silver v. Stripe Inc.*, LEXIS 141090 1, 4 (N.D. Cal. 2021).

הדין הרצוי

פרטיות בחוזים אחידים מקוונים

בדיון אודות מהפכת העידן הדיגיטלי, מקובל להתמקד בעיקר ביתרונות ובנוחיות שהיא מביאה עימה.⁸⁶ עם זאת, נראה שמהפכה זו מציבה אתגרים חדשים בפני מערכת המשפט. קביעה אפריורית של כללים ואכיפתם, כך שיתאימו למרחב המקוון אינה פשוטה ולעיתים אף אינה נכונה, לאור אופיו הדינמי של מרחב זה.⁸⁷ יש להקפיד על כך שהפעלת האמצעים הדיגיטליים תיעשה בצורה הוגנת, בטוחה, שקופה ומאוזנת, בכדי להבטיח שמירה מקסימלית על זכויות המשתמשים, וביתר שאת כשמדובר באספקת שירותים ציבוריים חיוניים, כגון תשלום על חניה כפי שהחוק מחייב.⁸⁸

השימוש בחוזים אחידים מהווה כלי יעיל ביותר ואף חיוני בעידן של מסחר מהיר. בכדי להתמודד עם פערי הכוחות בין הצדדים בחוזים אחידים, נחוצים אמצעים המגבילים את כוחן של החברות המשתמשות בחוזים מסוג זה. ראשית, חשוב שמדיניות הפרטיות של החברות תהלוס באופן הדוק את צרכיהן, כך שפגיעה בזכויות, כדוגמת הזכות לפרטיות, תיעשה רק אם הדבר חיוני. שנית, יש לחייב את החברות לנהוג בשקיפות מלאה אל מול לקוחותיהן. על החוזה להיות מנוסח באופן תמציתי, ברור ונגיש, כדי שהלקוח הממוצע יהיה נכון לקרוא אותו ומסוגל להבין את משמעויות סעיפיו. באופן כזה, תעלה הסבירות שהסכמתו תהיה הסכמה מדעת. כחלק מכך, יש לאסור שימוש ברשימות שאינן מוגדרות, המאפשרות לחברות לשמור על עמימות וחופש פעולה רחב מדי.

בנוסף, יש לעודד חתירה להתממת המידע ככל שהדבר מתאפשר מבחינה טכנולוגית ויישומית בעת איסופו והעברתו לצדדים שלישיים.⁸⁹ כמו כן, יש לאפשר למשתמשים לבחור את אופן השימוש בשירות ואת רמת החשיפה, כפי שמתאפשר בהקשר לשיתוף המיקום בחוזה מול פנגו. מעבר לכך, על הספקים לעדכן את לקוחותיהם בדבר שינויים בתנאי השימוש, כך שחובת ההתעדכנות תוסר מאחריותו של הלקוח.

לנוכח העובדה שצרכנים רבים אינם מסוגלים לקרוא ולהבין תנאים בחוזים אחידים מקוונים, יש לשקול לצמצם את הגדרת המושג 'הסכמה' כפי שהוא מוגדר בחוק הגנת הפרטיות.⁹⁰ לצורך כך, בכדי שהסכמה תקבל תוקף משפטי מחייב, לא יהיה די בכך שהיא תיעשה באופן משתמע, אלא היא תהיה חייבת להיות מפורשת.

במקביל להסדרת שיטות אלו בחוק, יעלה הצורך ליישם עקרונות של הנדסת פרטיות, דהיינו לבצע הטמעה שיטתית של פרטיות והגנת מידע מהשלבים הראשונים של פיתוח מוצר, שירות או

⁸⁶ הרשות להגנת הפרטיות "פרטיות העתיד: פרק הבכורה", לעיל ה"ש 52, 01:00.

⁸⁷ ראו הכתוב ליד ה"ש 68 לעיל.

⁸⁸ הרשות להגנת הפרטיות "היבטי פרטיות ביישומונים (אפליקציות) לתשלום ותיקוף שימוש בשירותי תחבורה ציבורית

– מסמך מדיניות", לעיל ה"ש 2, בעמ' 9.

⁸⁹ שם, בעמ' 10.

⁹⁰ ס' 3 לחוק הגנת הפרטיות.

טכנולוגיה.⁹¹ השימוש בטכנולוגיות מקדמות פרטיות לצורך אכיפה והגנה על הזכות יתרום ליצירת אמון ושקיפות. כמו כן, תתחזק תחושת הביטחון בקרב המשתמשים, לאור הידיעה שהמידע שנאסף אודותם נשמר באופן מיטבי. כיום, קיימות טכנולוגיות כאלו בתחומים מסוימים, כדוגמת חוסמי פרסומות והסתרת פעולת הגולש,⁹² אך רצוי לפתח טכנולוגיה ייעודית להגנה על פרטיות המשתמשים ביישומונים כמו פנגו.

פיקוח חיצוני ויצירת חלופות

בנוסף ליצירת אמצעים טכנולוגיים ייעודיים שיתרמו לשמירה על זכויות המשתמשים, יש להטיל על רשות ציבורית, כדוגמת משרד התחבורה או הרשויות המקומיות, את החובה לפקח על תנאי ההתקשרות בין החברה הפרטית שנותנת לה שירותים לבין האזרח. כחלק מאחריות זו, עליה לוודא שתנאי החוזה אכן צמודים למטרת השירות הניתן, ושאינם נוגדים את הוראות חוק הגנת הפרטיות והתקנות שהותקנו מכוחו.⁹³ כלומר, באחריותה למצוא את האיזון בין שמירה על זכויות הלקוח לבין צרכי החברה עימה הוא מתקשר.

המצב הקיים מחייב שימוש בשירותי חברות פרטיות, שניתן דרך מכשירים אלקטרוניים בלבד, בכדי לשלם אגרת חניה לרשויות המקומיות. צמצום הפגיעה הפוטנציאלית של החברות הפרטיות בזכויות האזרחים נחוצה כשלעצמה, ובמיוחד כאשר לא קיימת כל חלופה לקבלת השירות הציבורי. היעדר חלופה למעשה כופה על האזרחים להסכים לפגיעה בזכויותיהם, באופן המנוגד לעקרון ההסכמה ואף מרוקן אותו מתוכן.⁹⁴ לפיכך, ממחויבותה של הרשות הציבורית לספק חלופה סבירה וממשית לקבלת שירותיה, לתושבים שאינם מחזיקים במכשירים אלקטרוניים, כמו גם לאלו המעוניינים לשמור על אנונימיות.

⁹¹ רותם מדזיני "סוף פרטיות במחשבה תחילה: על הנדסת פרטיות והדרכים למימושה" המכון הישראלי לדמוקרטיה <https://www.idi.org.il/parliaments/25693/25701> (27.1.2019)

⁹² עוז שנהב "גם בעידן התחבורה החכמה נחוצות לנו טכנולוגיות מקדמות פרטיות" הרשות להגנת הפרטיות (2.2.2020) https://www.gov.il/he/Departments/publications/reports/transportation_and_privacy

⁹³ ראו הכתוב ליד ה"ש 88 לעיל.

⁹⁴ שם, בעמ' 10.

סיכום

מגמת הפיכת הערים ל"ערים חכמות" מביאה עמה יתרונות ברורים. כחלק ממגמה זו, גובר השימוש ביישומונים לתשלום עבור שירותים ציבוריים, יחד עם הפוטנציאל לפגיעה בזכויות התושבים, ובפרט בזכות הפרטיות. על השימוש בטכנולוגיה מתקדמת להיעשות תוך הבטחת שקיפות וביטחון. נדרש איזון בין הצורך להשתמש במידע שנאסף לבין ההגנה על פרטיות התושבים.⁹⁵

פגיעה בפרטיות צריכה להיעשות רק בהסכמה מדעת ולשם מטרה חיונית. נראה כי בעידן הטכנולוגי החל תהליך של זילות הזכות לפרטיות מצד החברות ומצד הצרכנים. לתופעה זו השלכות אפשריות חמורות, שכן הזכות לפרטיות הכרחית לקיום חברה חופשית.⁹⁶ אמנם תנאי השימוש של החברות אינם מנוגדים לחוק על פי רוב, אך אין הדבר אומר שפעולותיהן בהכרח מוסריות.⁹⁷ לפיכך, בעיקר כשמדובר בקבלת שירות ציבורי חיוני, על הרשויות מוטלת האחריות לפקח על תנאי ההתקשרות וכן לספק חלופות שאינן מחייבות פגיעה בפרטיות. זאת, משום שהיעדר חלופות מערער את מושג ההסכמה.⁹⁸

התפתחות הערים החכמות נועדה לשפר את איכות חיי התושבים, רווחתם ונוחיותם, כמו גם את ביטחונם. ההגנה על הפרטיות נחוצה לשמירה על ביטחון התושבים, ולכן לא רק מתיישבת עם תכלית העיר החכמה, אלא מהווה תנאי מהותי למימוש הבטחה זו.⁹⁹

לסיכום, העידן הטכנולוגי מביא עמו שינויים מהירים ותמורות שנועדו להיטיב את איכות חיינו, לצד אתגרים חדשים בשמירה על זכויות הפרט והמרקם החברתי. שמירה על זכויות בסיסיות נחוצה גם במרחב הדיגיטלי, אך נראה שקצב השינויים המהיר מביא לכך שהמשפט נשאר מאחור בתחומים רבים, ואינו מדביק את הפער במהירות מספקת. יש לקוות שגם עולם המשפט יגייס כלים טכנולוגיים מתקדמים כדי להתמודד עם אתגרי התקופה.

⁹⁵ ראו הכתוב ליד ה"ש 2 לעיל.

⁹⁶ הרשות להגנת הפרטיות "פרטיות העתיד: פרק הבכורה", לעיל ה"ש 52, 17: 23.

⁹⁷ הרשות להגנת הפרטיות "המדריך להגנת הפרטיות לעיר החכמה", לעיל ה"ש 1.

⁹⁸ הרשות להגנת הפרטיות "פרטיות העתיד: פרק הבכורה", לעיל ה"ש 52, 00: 22.

⁹⁹ שם, 15: 22.

ביבליוגרפיה

מקורות ישראלים

חוקים

- חוק החוזים (חלק כללי), התשל"ג-1973.
- חוק הגנת הפרטיות, התשמ"א-1981.
- חוק הגנת הצרכן, התשמ"א-1981.
- חוק החוזים האחידים, התשמ"ג-1982.
- חוק-יסוד: כבוד האדם וחירותו.
- תקנות הגנת הפרטיות (אבטחת מידע), התשע"ז-2017.
- פקודת התעבורה [נוסח חדש].

פסיקה

- עע"ם 10845/06 **שידורי קשת בע"מ נ' הרשות השניה לטלוויזיה ולרדיו** (נבו 11.11.2008).
- עת"מ (מנהליים ת"א) 73196-12-18 **פנגו פיי אנד גו בע"מ נ' מרכז השלטון המקומי** (נבו 31.12.2018).

ספרים

- מיכאל בירנהק **מרחב פרטי: הזכות לפרטיות בין משפט לטכנולוגיה** פרק א' 35 (התשע"א).
- מיכל לביא **אחריות מתווכי תוכן לעוולות ביטוי: הקשר חברתי, משפט וטכנולוגיה** (2018).

מאמרים

- שמואל בכר וטל ז'רסקי "על הסדרה ראויה של חוזים צרכניים מקוונים: בין קידום המסחר המקוון להגנת הצרכן" **מחקרי משפט** כה 431 (2009).
- סיני דויטש "חוק החוזים האחידים: כישלון ולקחים לעתיד" **מחקרי משפט** א 62 (התש"ס).

שונות

- הצעת חוק הגנת הפרטיות, התש"ס-1980, ה"ח 206.
- הצעת חוק החוזים האחידים, התשמ"ב-1981, ה"ח 28.
- אורי טל **חנייה בתשלום ברשויות המקומיות** (הכנסת, מרכז מחקר ומידע 2007).
- "ב-2011: נפרדים מכרטיסי החניה מנייר בתל-אביב" **Ynet** (1.6.2010) <https://www.ynet.co.il/articles>
- נתי פרלמן "תנאים מקפחים בחוזים אחידים -סקירה משווה-" **אתר הכנסת** (13.11.2012) <https://fs.knesset.gov.il/globaldocs/MMM/>
- יוסי ניסן "העליון קבע: פנגו תסגור הסכמים ישירים מול הרשויות המקומיות" **גלובס** (13.5.2015) <https://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1001036350>
- רועי גולדשמידט "**ערים חכמות**" (הכנסת, מרכז המחקר והמידע 2016).

- הרשות להגנת הפרטיות "פרטיות העתיד: פרק הבכורה" פודקאסט פרטיות העתיד
[./https://podcasts.apple.com/il/podcast](https://podcasts.apple.com/il/podcast) (15.1.2019)
- רותם מדזיני "סוף פרטיות במחשבה תחילה: על הנדסת פרטיות והדרכים למימושה" המכון
הישראלי לדמוקרטיה (27.1.2019) [./https://www.idi.org.il/parliaments/25693/25701](https://www.idi.org.il/parliaments/25693/25701)
- יהושע שופמן "1992 - המהפכה החוקתית" משרד המשפטים (28.3.2019)
[./https://www.gov.il/he/Departments/publications/reports/roots_1992_1](https://www.gov.il/he/Departments/publications/reports/roots_1992_1)
- עוז שנהב "גם בעידן התחבורה החכמה נחוצות לנו טכנולוגיות מקדמות פרטיות" הרשות
להגנת הפרטיות (2.2.2020) [./https://www.gov.il/he/Departments/publications/reports](https://www.gov.il/he/Departments/publications/reports)
- הרשות להגנת הפרטיות "היבטי פרטיות ביישומונים (אפליקציות) לתשלום ותיקוף שימוש
בשירותי תחבורה ציבורית - מסמך מדיניות" אתר משרד המשפטים (9.7.2020)
[./https://www.gov.il](https://www.gov.il)
- "תנאי שימוש פנגו: מעודכן ליום 10/11/2020 פנגו" [./https://www.pango.co.il/terms-of](https://www.pango.co.il/terms-of)
- אודי עציון "פנגו - כבר מזמן לא רק אפליקציית תשלומים על חנייה" כלכליסט (10.11.2020).
- הרשות להגנת הפרטיות "המדריך להגנת הפרטיות לעיר החכמה" משרד המשפטים (2020)
[./https://www.gov.il/BlobFolder/news/smart_city_guide_2020/](https://www.gov.il/BlobFolder/news/smart_city_guide_2020/)
- "כלי רכב מנועיים בישראל בשנת 2020" הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (29.4.2021)
[./https://www.cbs.gov.il/he/mediarelease/DocLib/2021/145/27_21_145b.pdf](https://www.cbs.gov.il/he/mediarelease/DocLib/2021/145/27_21_145b.pdf)
- "אבטחת המידע והגנת הפרטיות ברשויות המקומיות ובתאגידים העירוניים" DataWatch
[./https://www.datawatch.co.il/2021/10/21/local-municipality](https://www.datawatch.co.il/2021/10/21/local-municipality) (21.10.2021)
- "מאגר החקיקה הלאומי" אתר הכנסת [./https://main.knesset.gov.il/Activity](https://main.knesset.gov.il/Activity)
- איזי-פארק [./https://www.easypark.co.il](https://www.easypark.co.il)
- "מדיניות פרטיות פנגו" פנגו [./https://www.pango.co.il/privacy-policy](https://www.pango.co.il/privacy-policy)

מקורות משיטות משפט זרות

חקיקה

- U.S. CONST.
- CALIFORNIA CONST.
- General Data Protection Regulation 2016.
- California Consumer Privacy Act 2018.

פסיקה

- Douglas v. United States Dist. Court, 495 F.3d 1062 (9th Cir. 2007).
- Silver v. Stripe Inc., LEXIS 141090 (N.D. Cal. 2021).

מאמרים

- Uri Benoliel & Shmuel I. Becher, *The Duty to Read the Unreadable*, 60 B.C. L. REV. 2255 (2019).
- John D. Calamari, *duty to read--A Changing Concept*, 43 FORDHAM L. REV. 341 (1974).
- Tarleton Gillespie, *The relevance of algorithms: Essays on Communication, Materiality, and Society*, in MEDIA TECHNOLOGIES 167 (Tarleton Gillespie, Pablo J. Boczkowski, Kirsten A. Foot eds., 2014).
- Aleecia M. McDonald & Lorrie Faith Cranor, *The Cost of Reading Privacy Policies* 4 I/S: A JOURNAL OF LAW AND POLICY FOR THE INFORMATION SOCIETY 1 (2008).
- Patricia A. Norberg, Daniel R. Horne & David A. Horne, *The privacy paradox: Personal information disclosure intentions versus behaviors*, 41(1) JOURNAL OF CONSUMER AFFAIRS 100 (2007).
- Jonathan A. Obar & Anne Oeldorf-Hirsch, *The Biggest Lie on the Internet: Ignoring the Privacy Policies and Terms of Service Policies of Social Networking Services*, 23 INFORMATION, COMMUNICATION & SOCIETY 1 (2018).

שוניות

- *Data Privacy Policy: What It Is & Why You Need One*, Twilio segment, <https://segment.com/resources/data-privacy>.
- Department of Justice *California Consumer Privacy Act (CCPA) FACT SHEET*, State of California, <https://oag.ca.gov/system/files/attachments>.
- *Unconscionability*, Legal Information Institute - Cornell University, <https://www.law.cornell.edu/wex/unconscionability>.